

DUIZELIG.

Zo duizelig.

Hij probeerde stil te zitten. Zoals hij meestal deed.

Een diepe zucht.

Hij deed zijn ogen dicht, wachtte.

Tot het overging. Tot de wereld ophield met draaien en hij zijn hand kon uitsteken naar de bloem waar hij zo dol op was. Hemelsleutel. Zo heette die. Een grote plant waarvan de bloemen elke nazomer mooi en trots terugkwamen om opnieuw naar hem te glimlachen. Even vergat Ewert Grens de pijn in zijn heup terwijl hij de verlepte bladeren verwijderde en met de gieter de knoppen begoot die roze bloemschermen moesten worden. Langzaam streek hij met zijn hand over het witte kruis – om zo dicht mogelijk bij haar te komen. Met zijn vinger toppen volgde hij de uitstulpingen die op het eenvoudige messing plaatje haar naam vormden. De enige mens die hij ooit stevig had omarmd en die hem stevig had omarmd.

Ik mis je.

Lang had hij geweigerd hiernaartoe te komen. De oostelijke kant van de Norra-begraafplaats. Dikwijls had hij zijn auto naast het open hek van de begraafplaats geparkeerd en was dan een eindje over kronkelige grindpaden gewandeld waar zijn voetstappen de rechte lijnen van de harken verstoorden. Omgeven door gedenkplaatsen voor gecremeerde overledenen en grafstenen zo groot alsof ze oprezen uit de grond om hem aan te staren. Maar elke keer als hij dichtbij kwam, was hij gezwicht voor de druk op zijn borst, zijn onwillige benen

en was hij teruggegaan naar zijn auto en de stad en het politiebureau – naar de manchesterbank in zijn kamer waar hij zijn houvast terugvond in een paar tot op de draad versleten kussens. Op een ochtend had hij het plotseling begrepen. Dat waar hij bang voor was, al was gebeurd. En als een mens zich dat realiseert, moet hij gewoon doorlopen, omdat de angst hem nooit meer kan inhalen en hem opnieuw kan vellen.

Ik mis je, al wordt het steeds minder.

In de hoek met het tuingereedschap hing Ewert Grens de lege gieter terug aan de haak en net op het moment dat hij ook de hark op zijn plek wilde zetten, kwam de duizeligheid terug. Het was alsof er een hevige golf door hem heen spoelde, hij wist zich slechts staande te houden door voorovergebogen steun te zoeken tegen de houten schutting – een kracht die hij niet onder controle had en die hem steeds vaker en met toenemende intensiteit overviel. Als Anni er nog was geweest zou ze hem onmiddellijk mee naar het Sophiaziekenhuis hebben genomen. Zelf bleef hij het liefste ver weg van al die witte jassen.

Hij deed hetzelfde als altijd, bleef doodstil staan en wachtte tot de golf – turbulent, onstuimig – zou wegebben. Toen dat niet gebeurde, ging hij op de parkbank zitten die na verloop van tijd zijn eigen zitplaats was geworden. Hij keek vanaf die plek naar het grasveld dat door de een of andere bureaucraat Vak 19B, nummer 603 was gedoopt. Het had hem een aantal jaren gekost om de twee kilometer te kunnen afleggen van zijn huis aan de drukke, lawaaiige Sveavägen naar het uitgestrekte, keurig verzorgde terrein langs de Solna kyrkväg, om te durven zien dat ze hier lag, samen met zoveel anderen in een van de dertigduizend graven – een klein stukje van elkaar om de ander niet te storen, maar dichtbij genoeg om nooit eenzaam te zijn.

De augustuswind speelde over zijn wangen, die sinds die eerste keer diepere rimpels hadden gekregen, en door zijn haar, dat bij elk bezoek aan de begraafplaats dunner leek te worden.

En toen voelde hij het terugkomen. De rust. Ook in zijn binnenste. Voldoende om de duizeligheid een tijdje te verjagen.

En toen, precies daar, begon de grond onder hem te beven. De hele wereld schudde.

Grens keek snel om zich heen. Het was niet de wereld. Het was de parkbank. Al die keren dat hij er gezeten had, had hij hem nooit met iemand gedeeld. Nu zat er opeens een vrouw naast hem, slechts een halve meter van hem vandaan.

Op zijn bank.

Heel dichtbij en zonder iets te zeggen, zelfs zonder acht op hem te slaan.

Van opzij wierp hij voorzichtig een blik op haar. Van zijn eigen leeftijd, vermoedde hij, kort donker haar, het soort ogen dat niet wegkeek, ongeacht of ze zich bedreigd voelde of zich schaamde. Ze deed hem een beetje aan Mariana Hermansson denken. Een van de weinige medewerkers die hij ooit volledig had vertrouwd en voor wie hij een aanstelling had geregeld, waarbij ze een aantal meer gekwalificeerde collega's had gepasseerd. Jarenlang zijn naaste medewerkster, daarmee een van de degenen met wie hij het meest contact had en die hem op een dag na afloop van een onderzoek had meegedeeld dat ze overplaatsing had aangevraagd, omdat ze hem niet langer kon verdragen. Hij had het haar niet kwalijk genomen, hij vond zichzelf ook vaak onuitstaanbaar. Sinds die tijd hadden ze elkaar niet meer gezien, misschien dat hij haar daardoor soms in andere mensen meende te herkennen.

Het duurde een paar minuten voor de vreemde vrouw iets zei. 'Treurt u om iemand?'

Nog steeds met haar blik recht vooruit.

'Ik bedoel, dat is toch wat we hier doen?'

Hij gaf geen antwoord.

'Of, neem me niet kwalijk, misschien wilt u met rust gelaten worden? Ik vroeg het alleen omdat ik nooit eerder hier samen met iemand anders op mijn bankje heb gezeten.'

‘Uw bankje?’

Ze glimlachte.

‘Niet van mij, natuurlijk. Ik bedoel het figuurlijk. Wilde alleen maar zeggen dat ik hier doorgaans, ja, alleen zit. Op dit deel van het kerkhof kom je niet veel mensen tegen.’

Ze zaten een poosje zwijgend naast elkaar.

Zij keek recht voor zich uit. Hij keek recht voor zich uit.

Het bleef stil.

‘Mijn vrouw.’

Grens knikte naar het witte kruis een paar meter verderop.

‘Ze heette Anni. En als ik er goed over nadenk...’

‘Ja?’

‘Lijkt u eigenlijk een beetje op haar.’

‘Pardon?’

‘Ik bedoel alleen maar... Ik zit hier voor haar. Ik treur om haar.’

De vrouw naast hem knikte ook, niet alsof ze hem condoleerde, dat was zinloos op een plek waar iedereen bij de dood op bezoek was, maar meer alsof ze begreep wat hij zei en dat het logisch klonk.

‘Hoelang al? Sinds het overlijden van uw vrouw, bedoel ik?’

‘Dat hangt ervan af.’

‘O ja?’

‘Ze... Een bedrijfsongeval. Vijfendertig jaar geleden. Er is een auto over haar hoofd gereden. *Ik* reed. Het was mijn schuld. Ze was nog niet dood, maar kon niet meer communiceren, haar lichaam functioneerde niet meer. Maar voor mij was ze er nog. Veel mensen vonden dat ze eigenlijk toen al gestorven was. En daarna, toen ze puur wetenschappelijk was overleden – ja, dat is nu exact tien jaar geleden.’

‘En voor u?’

‘Een paar jaar later. Nu weet ik dat ze dood is. Dat ze niet meer bestaat. Voor anderen. Maar voor mij bestaat ze nog – op onze manier.’

Alle ochtenden en middagen en avonden hier, bij Anni. En geen enkele keer was er bij haar graf iemand naar hem toe gekomen. Hij nam aan dat je aan hem kon zien dat hij niet in anderen geïnteresseerd was, niemand was ooit op het idee gekomen om hem op zijn parkbank te storen.

Maar nu, het was geen onprettig gevoel, het voelde niet verkeerd.

Alleen ongewoon.

‘En... u?’

‘Pardon?’

‘Om wie treurt u? Voor wie bent u hier?’

Hij was nooit erg goed in smalltalk geweest. En dat hij zich nu op een begraafplaats bevond, maakte dat hij zich nog onhandiger voelde dan anders. Maar zij leek zich daar niets van aan te trekken, merkte het misschien niet eens.

‘Die ligt... daar. Naast die hoge berk. Ziet u? Ook met een eenvoudig wit kruis. Net als uw vrouw.’

Ze wees in de richting van het kruis.

‘Of misschien ziet u het niet. Er zitten nogal wat rijen tussen. Maar dit is de beste zitplaats. Ik ga altijd eerst naar het graf en daarna kom ik hier op dit bankje zitten – hiervandaan kan ik het ook voelen.’

Ewert Grens zei niets, het was duidelijk dat ze nog niet was uitgepraat.

‘Maar dat was uw vraag niet. U vroeg wie ik hier kom bezoeken.’

‘Ja. Maar u hoeft niet...’

‘Het antwoord is dat ik het niet goed weet.’

‘Pardon?’

‘Er is niemand begraven.’

Ze keek hem aan.

‘Er ligt niemand in die kist.’

EEN HAND.

Hij is zacht en hard tegelijk.

En de mensen die me vasthouden zeggen dat als ik niet mee wil, als ik liever hier helemaal alleen wil blijven, dat ik dan niet hoef.

Mee te gaan.

EWERT GRENS HAD het koud. Hij voelde een snijdende windvlaag die zich meteen rond zijn middenrif nestelde.

‘Hoe...’

Hij had het inmiddels wel geleerd – het was altijd koud op het kerkhof.

‘...bedoelt u dat?’

‘Precies zoals ik het zeg. Dat de kist leeg is. Waarschijnlijk kom ik daarom zo vaak hier.’

Ewert Grens draaide zijn hoofd voor het eerst naar de vrouw naast hem op de bank, wachtte tot ze verder zou gaan en keek in die ogen die nooit wegkeken. Ze had echt zo’n blik: iemand die zich nooit verontschuldigde en toch empathisch bleef.

‘Omdat er nog steeds niemand in ligt.’

Hij kende haar niet, had haar nooit eerder ontmoet. Toch begreep hij dat ze het meende. Ze stak niet de draak met hem, ze was niet gek, had geen bijbedoeling. Ze zei alleen precies waar het op stond.

‘Kom maar mee.’

De wereld beefde weer toen ze opstond en de wankele parkbank weer tot rust probeerde te komen. Ze liep over het geharkte grindpad en bleef staan bij het graf vijf rijen verderop. Er stond een wit kruis dat er precies zo uitzag als dat wat hij bij Anni had laten neerzetten. Hij die hier al zo vaak was geweest – hoe kon hem dat zijn ontgaan? De vreemde vrouw stond te wachten tot hij bij haar was en ze kon beginnen met het schetsen van beelden uit een verhaal dat nooit verteld had mogen worden, omdat het nooit had mogen gebeuren.

‘Ik ben haar verloren.’
En nu zag hij het. Midden op het houten kruis.
Het metalen plaatje met slechts drie woorden.

MIJN KLEINE MEISJE

‘Ze was vier jaar. Bijna op de dag af.’

De hoofdinspecteur kwam iets dichterbij, alsof hij wilde zien of er nog iets anders stond.

Nee.

Het was alsof de woorden twee voornamen en een achternaam vormden. Mijn Kleine Meisje. Vijf letters meer dan in Ewert Grens.

‘Een lelijke, smerige parkeergarage in Södermalm. Daar is ze verdwenen. In haar nieuwe jurk en met haar lange haar in een mooie vlecht.’

Op het graf lagen meer bloemen dan op dat wat hij verzorgde. Andere soorten, vrolijker. Een mooi, zacht bed van blauwe, rode en gele bloemen. Hij verbaasde zichzelf dat hij zowel de nemesia als de petunia en de teunisbloem herkende, niet omdat hij zo bijzonder veel belangstelling voor planten had, dat had hij niet, maar omdat hij in de loop der jaren had geleerd die niet voor Anni’s graf te kiezen, omdat ze zoveel water nodig hadden.

De vrouw naast hem kwam hier aantoonbaar vaker.

‘De politie heeft de zaak natuurlijk onderzocht. In het begin heel intensief, ik ben toen diverse keren verhoord. Maar de weken werden maanden en hun inspanningen werden steeds sporadischer. Na een jaar wisten ze nog geen snars meer dan op de eerste dag na haar verdwijning. Niemand praatte nog over haar, vroeg nog naar haar. Ze had als het ware nooit bestaan en daarom was ze niemand. Dus heb ik ervoor gekozen haar naam op het graf weg te laten, tegenwoordig ben ik nog de enige die haar mist, deze plek is alleen van mij. *Mijn Kleine Meisje*. Dat moet genoeg zijn.’

‘U zei... een parkeergarage?’

‘Ja?’

‘Mijn vrouw was in verwachting toen... Dat was ook in een...’

Ze onderbrak hem.

‘Ik had het portier open laten staan en was het korte stukje naar de parkeerautomaat gelopen.’

Ze staaarde naar het kruis, gevangen in haar eigen boze droom.

‘Dus heb ik die andere auto nooit gezien. Tot het te laat was.’

Grens wachtte.

‘Volgens de beveiligingscamera’s heeft de gebeurtenis die mijn werkelijkheid voor altijd zou veranderen exact zeven seconden geduurd. Mijn dochttertje zat in een kinderstoeltje op de passagiersstoel toen de chauffeur van die andere auto dicht naast haar stopte, *zijn* portier opende, uitstapte, haar uit het stoeltje tilde, met haar in zijn armen weer instapte en wegreed.’

De vreemde vrouw, met wie hij zo gemakkelijk leek te kunnen praten, deed vervolgens wat hijzelf bij Anni’s graf ook vaak deed: ze ging op haar hurken zitten om verdorde blaadjes en hier en daar wat onkruid te verwijderen. En misschien om dezelfde reden – niet opdat andere mensen het mooi zouden vinden, maar meer om zelf het gevoel te hebben tenminste iets te doen, ook al was het te laat.

‘Het was een heel vreemde begrafenis.’

Ze ging met haar handen door de bloemenzee die haar scheidde van iemand om wie ze rouwde.

‘Ik was er. En een politieagent, een maatschappelijk werker en een vrouwelijke dominee – mensen die het kind nog nooit hadden gezien, die bij leven niets voor haar betekend hadden en daarom ook in de dood niets konden betekenen. Dat kleine, kleine gat in de grond dat door een bode was gegraven, de rode roos op het witte kistje waarin niemand lag en dat zo licht als een veertje was! De kerkklokken werden voor haar geluid en een cantor die al eens eerder zulke kleintjes had begraven, had een wiegeliedje gekozen. Het was een mooie dag, een aar-

zelend zonnetje, en toen de broze muziek van het kerkorgel ons begeleidde, was het in zekere zin nog absurder om te zien hoe het kistje, gemaakt voor een mens van wie het leven nog maar amper begonnen was, in de aarde verdween om nooit meer terug te keren.'

Ze zweeg.

Maar begon al gauw te zingen terwijl ze haar ogen op het bed met bloemen gericht hield.

'Welterusten. Slaap nu maar lekker, kleine meid.'

'Pardon?'

'Dat zongen we toen. Het laatste couplet van het wiegeliedje over Klaas Vaak. Dat klonk toen... ja, zo anders dan de keren dat ik het thuis voor mijn dochtertje had gezongen.'

Nu draaide ze zich om.

'Misschien omdat aan haar slaap in haar eigen bedje altijd een einde kwam. Als ze wakker werd. Niet zoals die slaap – de eeuwige slaap van de dood.'

Ze keek hem aan, wees naar het grasveld waar ze stonden.

'Haar kist ligt hier, onder onze voeten. Is dat geen merkwaardige gedachte?'

Ja, het wás een merkwaardige gedachte. Net zoals wat hijzelf zo vaak dacht. Dat zijn geliefde Anni een paar rijen verderop onder de grond lag, zonder hem te kunnen zien of horen. Hij zou willen dat hij de dagen waarop het verdriet alles kapot had gemaakt opnieuw kon beleven – hij had bij de begrafenis van zijn vrouw aanwezig moeten zijn.

'Ik denk meestal aan haar als Alva, nu ik haar naam heb weggehaald. Alva is een mooie naam, het lijkt op Elf, en elfen bestaan ook alleen maar als je erin gelooft.'

Ze stak haar hand naar hem uit, tenger, op de grens van mager, maar onverwacht krachtig. Het was alsof ze hem vasthield, hem naar zich toe trok.

'Het is nu bijna drie jaar geleden dat ze verdween. En binnenkort een halfjaar geleden dat ze officieel dood is verklaard. Ik

ga hier één keer per week naartoe, zodat ze die dag dan niet eenzaam is, want ik denk dat ze dat is, ook al liggen al die anderen hier. Meestal op donderdag, zoals vandaag, dan kan ik er op mijn werk makkelijker een paar uurtjes tussenuit. Maar nu moet ik weg – misschien zien we elkaar nog eens als we onze graven tegelijk bezoeken. Zo niet, dan zou het toch fijn zijn als u hier af en toe even blijft staan als u toch in de buurt bent. Niet lang, hoor, het is geen plicht, maar heel even, zodat ze misschien voelt dat er iemand is.’

Hij zag haar rug verdwijnen waar het grindpad een bocht maakte bij netjes gesnoeide struiken en grote grafstenen die uit een andere tijd afkomstig waren – en besepte dat hij niet eens wist hoe ze heette. Naamloos, net als haar kleine meisje.

Hij moest nu zelf ook weg, de werkdag wachtte op hem bij de recherche van de Stockholmse stadspolitie, waar minstens een dozijn lopende zaken op zijn bureau lagen. Maar hij was nog niet klaar met Anni. Dus nam hij weer plaats op de parkbank, alleen nu, zonder dat alles beefde.

Het gebeurde wel dat hij hier zat en alleen aan het kind dacht. Dat Anni het misschien nooit geweten had – dat ze een volgroeide dochter bij zich had gedragen, een kind waarnaar ze lang hadden verlangd. Met een hart en longen en ogen die open en dicht konden. En die had opgehouden te bestaan toen zijzelf min of meer had opgehouden te bestaan. Had hij het er misschien nooit met haar over gehad? Jawel. Hij had geprobeerd het haar te vertellen. Vooral aan het begin van haar verblijf in het verpleeghuis, toen hij haar niet stevig genoeg kon vasthouden, maar het leek alsof ze het niet echt begreep.

Mijn Kleine Meisje.

Zo godvergeten oneerlijk.

Zo nu en dan, als al zijn werktijd werd opgeslokt door zware beroepscriminelen die elkaar naar het leven stonden, be kroop hem het gevoel dat het hem allemaal niets meer kon schelen. Hij onderzocht alle zaken uiteraard zo goed als hij kon, om-

dat hij dat nu eenmaal gewend was te doen; in de wereld van Ewert Grens werd nooit half werk geleverd, daar moest altijd de onderste steen boven komen, omdat dat de enige manier was waarop hij het met zichzelf kon uithouden – maar hij was niet meer in staat echt mee te voelen met het soort slachtoffers dat zelf een duidelijke keuze had gemaakt. Een kind, daarentegen, dat gewond raakte, zelfs verongelukte, had geen keuze gemaakt. Daarom voelde hij daar zoveel meer bij.

Daarna verloor hij de tijd uit het oog.

Hij bleef gewoon in de zon zitten die overal warmte gaf, behalve hier, en liet op de grote begraafplaats een snijdende wind jacht op hem maken.

Er was bijna een uur voorbij toen hij opstond en een paar twijgjes afbrak van Anni's bloembed. Die zou hij meenemen en op de smalle rand van dat andere kruis leggen terwijl hij vragen zou stellen aan een klein meisje dat er niet lag.

Wie ben je?

Waarom ben je verdwenen?

En waar ben je nu?